

กิตติกรรมประกาศ

ขอนอบน้อมแด่พระธรรมคือพระเจ้า อันหมายถึงความเป็นพระพุทธเจ้าและภาวะผู้ประเสริฐในสงฆ์ ให้ผู้มีตาฟ้าฟางได้เข้าถึงความสว่างตามระดับสติปัญญา การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการข้ามพ้นความเป็นศาสนาของพุทธทาสภิกขุ ยุติลงด้วยข้อสรุปในใจของข้าพเจ้าว่า “ไม่มีศาสนาคือทางออกศาสนา” ความเพียรพยายามทั้งหลายที่เกิดขึ้นกับงานชิ้นนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้มีอุปการะทั้งหลายต่อไป

อาจารย์พุทธทาส/หลวงพ่อบุญทาส/พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินฺทปญฺโญ) ผู้ได้ฝากมรดกทางปัญญาไว้กับโลกใบนี้ ในงานการศึกษาชิ้นนี้ ต้องอาศัยสิ่งที่ท่านได้ฝากไว้นั้น แม้ข้าพเจ้าจะไม่เคยพบเจอชีวิตที่มีลมหายใจของท่านมาก่อน แต่เพราะการทำงานชิ้นนี้ ข้าพเจ้าได้พบท่านในฝัน พร้อมกับคำเตือนที่ว่า “คุณเข้าใจผิดแล้ว” อันทำให้ข้าพเจ้าต้องหันกลับมาทบทวนสิ่งที่เขียนไปนั้น ความฝันนั้นน่าจะเกิดจากการพยายามทำความเข้าใจข้อความที่ท่านฝากไว้ การระลึกถึงก่อนที่จะเปิดหนังสือของท่านแล้วอ่าน และรอยประทับจากการผ่านวัดสวนโมกข์ฯ ในหลายครั้ง แล้วเข้าไปแวะพักที่ลานหินโค้ง พร้อมกับความคิดที่ว่า พุทธทาสภิกขุเคยนั่งแสดงธรรม ณ ที่แห่งนั้น ขณะนี้ ภาพในฝันเป็นท่านนั่งบนหิน ในมือถือไม้เท้า ยังคงตราอยู่จนวินาทีนี้ อนึ่ง หากมีความเข้าใจผิดจากข้อความที่ท่านฝากไว้ ข้าพเจ้าขอกราบอภัยดวงจิตวิญญาณของท่านด้วย

อาจารย์ที่ปรึกษา ๒ ท่านคือ (๑) พระมหาสมบุญ วุฑฺฒิกโร (พรธนา) ข้าพเจ้ารู้จักท่านผ่านบทความออนไลน์ โดยเฉพาะวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกของท่าน งานของท่านมีความหนักแน่นด้วยเนื้อหา วิธีการเสนอที่แสดงถึงระเบียบและระบบการคิด (พร้อมด้วยอรรถและพยัญชนะ) ที่ข้าพเจ้าอยากทำให้ได้อย่างนั้น แต่ทำไม่ได้ ท่านไม่เคยสอนข้าพเจ้าในชั้นเรียน ข้าพเจ้าจะระลึกถึงท่านในฐานะแบบอย่างครูบาอาจารย์ เพราะท่านได้แนะนำสิ่งที่ยากให้ข้าพเจ้าพอที่จะคิดถึงได้ แนะนำหนังสือต่างๆ ตลอดถึงโลกทัศน์ของวิชาการพระพุทธศาสนาผ่านคำปรึกษา (๒) อาจารย์สมภาร/ศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา ข้าพเจ้ารู้จักท่านผ่านงานเขียนทั้งเล่มบางและเล่มหนา ข้าพเจ้าอ่านงานของท่านแล้วรู้สึกอรร่อย และคิดไปว่า ถ้างานวิชาการอรร่อย มันจะเป็นเสน่ห์อย่างยิ่งกับความรู้ในมหาวิทยาลัย ปัญหาหนึ่งที่เราเขียนให้อรร่อยไม่ได้คือ การที่เราไม่พบความอรร่อยในงานวิชาการและการที่เราไม่สามารถแปลงข้อความวิชาการให้เป็นความอรร่อยได้ ข้าพเจ้าเรียกวิธีแบบนี้ว่า “จิตวิญญาณแห่งวิชาการ” หนังสือของท่านเป็นหนังสือที่ข้าพเจ้าอ่านจบทุกเล่มที่หามา บางเล่มอ่านแล้วอ่านอีก และหากต้องไปค้างแรมที่อื่นใด หนังสือที่ข้าพเจ้าจะนำไปด้วยคือหนังสือของท่านสมัยเรียนที่ภาควิชามนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อนท่านหนึ่งกระซิบว่านั่นคืออาจารย์สมภาร ที่เขียนหนังสือพุทธปรัชญา ข้าพเจ้ามีความคิดในหลายอย่าง หนึ่งในนั้นคือ คนที่มีความรู้สูงไม่จำเป็นต้องแต่งตัวหรูหรา ครั้นได้มีโอกาสมาเรียนเพิ่มที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้าได้พบ “ครู” ในวันสอบสัมภาษณ์และวันสอบหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่องแรกของข้าพเจ้าไม่ผ่านในเบื้องต้นของข้อความคำแนะนำ ข้าพเจ้ารับรู้ได้ถึงเมตตาและกรุณาที่มีต่อผู้อ่อนแอทางวิชาการ ปรึชญาเชิงลึกอย่างข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายอมรับแต่โดยดีและเห็นด้วยกับเหตุผลของการไม่ผ่านหัวข้อ “สันตติในพุทธปรัชญาเถรวาท” ข้าพเจ้านึกถึงไม่เรียวของอุปษฌาย์ที่สัมผัสถึงที่น้องของข้าพเจ้าเมื่อสมัยเยาว์ อันเป็นการบอกถึง อุปษฌาย์เป็นห่วงอนาคตของเรา และคุณค่าอื่นๆที่ซ่อนอยู่ในไม่เรียวที่ตราอยู่ในใจของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายังสำนึกในอุปษฌาย์นั้นเสมอมา แม้ท่านจะมรณภาพไปแล้ว จึงเป็นที่มาของการที่ข้าพเจ้าจะผ่านอาจารย์สมภารไปไม่ได้กับหัวข้อวิทยานิพนธ์ใหม่ที่ข้าพเจ้าจะทำ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์สำหรับสิ่งที่ประทับตราไว้ในใจตั้งแต่ คำแนะนำในทิศทางการเลือกหัวข้อ โครงร่าง เนื้อหา โดยเฉพาะข้อความสั้นๆที่ทำให้สิ่งที่ข้าพเจ้าจดจำในการเขียนวิทยานิพนธ์มาเริ่มเดือนกลายเป็นเข็มแทงฝึความทึบของความคิดให้ก้าวต่อไปได้ อันใดในงานชิ้นนี้อาจทำให้ท่านต้องเหนื่อย การต้องแบ่งเวลามากดูแล การพยายามเข้าใจในข้อเขียน การที่ต้องลำบากทั้งกายและใจ ข้าพเจ้ากราบขออภัยไว้ ณ ที่นี้ จะขอระลึกถึงท่านทั้ง ๒ ในฐานะแบบแห่ง “ครูอาจารย์” ของข้าพเจ้าตลอดไป

มหาวิทยาลัยทั้ง ๒ คือ (๑) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี อันเป็นที่ปฏิบัติงานของข้าพเจ้ามาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ ทำให้ข้าพเจ้ามีปัจจัยสำหรับการดำรงชีวิต ให้ทุนการศึกษาสำหรับการศึกษาต่อตามที่ระบุไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร และการให้ทุนทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งอยู่ในช่วงการบริหารงานของรองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ คชสิทธิ์ อธิการบดี สำหรับทุนการศึกษานั้น คณะกรรมการพิจารณาทุนจำนวนหนึ่งไม่เห็นด้วยที่จะอนุมัติ เหตุผลคือสาขาปรัชญาไม่ใช่สาขาที่มหาวิทยาลัยต้องการและเอาไปทำอะไรไม่ได้ แต่อธิการชี้แจงว่า กรอบทุนที่ตั้งไว้คือ “สังคมศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง” สาขาปรัชญาเกี่ยวข้องกับสังคมศาสตร์ ดังนั้น จึงควรให้ทุนได้ หลังจากข้าพเจ้ารับทุนมาแล้ว ข้าพเจ้าทราบว่ามีข้อครหาในทุนที่ให้มา จึงไปเรียนอธิการให้ทราบและขอส่งทุนที่รับมานั้นคืนมหาวิทยาลัย อธิการได้ยับยั้งไว้และขอให้ตั้งใจเรียน ทุนนั้นส่งผลต่อวิทยานิพนธ์นี้ และ (๒) มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าได้ศึกษาเพิ่ม ในสาขาวิชาที่ข้าพเจ้าอยากเรียนเป็นวิชาเอกตั้งแต่สมัยปริญญาตรี แต่เพราะข้อจำกัดจึงทำให้ไม่สามารถจะเลือกเรียนในสาขานี้ได้ อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยแห่งนี้ทำให้ข้าพเจ้าได้พบ “ครู” อย่างไรก็ดีตาม ทั้ง ๒ มหาวิทยาลัย (ตลอดสายถึงผู้ก่อตั้ง) ที่กล่าวมามีส่วนสนับสนุนทั้งด้านการเงิน การงานและความรู้

พระครูสุทธสีลาภรณ์ (สังวาลย์ ทองแก้ว) อดีตเจ้าอาวาสวัดท่ากลาง รองเจ้าคณะอำเภอเมืองชุมพร อุปัชฌาย์ผู้สนับสนุนชีวิตทางการศึกษา แม้ว่าท่านจะมรณภาพไปแล้ว แต่ดูเหมือนท่านยังมีชีวิตอยู่ในใจของข้าพเจ้าเสมอมา นางเลง เพชรนาจักร ย่าผู้เคยเล่านิทานให้ฟัง

ระหว่างที่ข้าพเจ้านอนอยู่ในเปลผ้าถุง แกว่งไปมาด้วยกำลังแขนของย่า นิทานที่ย่าเล่าระหว่างที่สวดพุทธานุสสติจินตนาการบางอย่าง นายสวัสดิ์ เพชรนาจักร นางสำเนา แก้วนภา พ่อแม่ผู้ให้ชีวิต ห่อหมกที่แม่ทำนั้น อร่อยกว่าทุกที่ในประเทศไทยที่เคยลิ้มลองมา รถไม่ประทับบ่าเมื่อล้อหมุนมีคนผกหัวและปลาดิบที่พ่อกำลังทำด้วยไม้ให้สมัยเด็ก ยังอยู่ในความทรงจำนี้ พระเดชพระคุณ ท่านเจ้าคุณพระเทพสิริโสภณ (ภากร ฐิตธมฺโม) ผู้เคยสนับสนุนที่พักอาศัย อาหาร ความสะดวกในสมัยที่ข้าพเจ้าเรียนอยู่ในระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะสิ่งสูงค่ายิ่งคือคำพร่ำสอนและแบบอย่างชีวิต นายหวัน-นางไสว เพชรนาจักร ลูกและป้าผู้เคยให้ที่พักอาศัยเป็นบ้านริมคลอง ลมพัดเย็นสบาย รอบข้างเป็นป่าจาก ปลายใบพลูไสวตามแรงลม น้ำพริกกะปิปลอดผงชูรสที่ป้าทำให้กิน อร่อยได้ไม่รู้ลืม นางสาว วริศรา เพชรนาจักร พี่สาวผู้เป็นคลังทุนยามขาดสนให้ข้าพเจ้าได้หยิบยืมตลอดมา โดยเฉพาะที่จะลืมไม่ได้เด็ดขาดคือคู่ชีวิตของข้าพเจ้า นางวัชรภรณ์ สุวรรณมณี ผู้ร่วมสุขร่วมทุกข์กับข้าพเจ้ามาหลายปีในฐานะภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายและประเพณี อีกสถานภาพหนึ่งที่ข้าพเจ้ายกย่องคือ “ลูกที่ดี” เธอจะไม่รบกวนข้าพเจ้าเลยหากข้าพเจ้าอยู่กับหนังสือ เพื่อนทั้ง ๓ ในที่ทำงานคือ อาจารย์ประกาศิต ประกอบผล ผู้สนับสนุนพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาฯ อาจารย์จิระศักดิ์ สังเมฆ ผู้สนับสนุนหนังสือทางปรัชญาและงานภาษาคนภาษาธรรมของหลวงพ่พุทททาส อาจารย์วุฒินันท์ สีตะชะ ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาศาสตร์ผู้แนะนำงานภาษาอังกฤษให้ และอีก ๒ ท่านที่เป็นแบบอย่างการใช้ชีวิตที่ดีคือ อดีตอาจารย์ประมวล ยั่งยืน (โกวิท) ผู้เอาใจใส่ต่อชีวิตความเป็นอยู่ต่อข้าพเจ้าสมัยที่มีสถานภาพเป็นสามเณร และหลวงพ่อดิปัญญาันทาราม (สง่า สุขโร) ผู้เตือนสติในการเรียนของข้าพเจ้า ตลอดถึง ผู้ที่ข้าพเจ้าไม่สามารถจะเอ่ยชื่อได้คือญาติฝ่ายคู่ชีวิตตลอดต้นเชือกปลายสาย ครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชามาตั้งแต่อดีต จนถึงบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งที่เป็น คณะกรรมการพิจารณาให้เข้าศึกษา อาจารย์สอนในรายวิชา และเจ้าหน้าที่ผู้อำนวยความสะดวกในการศึกษาให้ข้าพเจ้า สุดท้ายคือ พระอาจารย์มหากุญณะ ตรุโณ ที่คอยเป็นห่วงเป็นใยไม่เคยขาด รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน อาจารย์ ดร.วิรัช นิมอนงค์ ผู้คอยถามไถ่ความก้าวหน้าเสมอมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรุทธ ศรีวรกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ บุญหนุน ผู้เชี่ยวชาญที่ได้เสนอแนะข้อปลีกย่อยต่างๆ ให้ความเมตตา ขอท่านทั้งหลายทั้งที่เอ่ยชื่อมาและไม่สามารถจะเอ่ยชื่อได้ จงมีส่วนแห่งความพากเพียรพยายามในครั้งนี้ด้วย ขอจงมีความสุขกายสุขใจ ค้นพบความจริงตามธรรมชาติ ด้วยกันทุกผู้ทุกนาม

ข้าพเจ้าขอระลึกถึงความดีของผู้มีอุปการะทั้งหลาย ขอบูชา “แม่แบบแห่งชีวิต” ด้วยผลงานนี้ (และอื่นๆหากจะมีหลังจากนี้)

นายมนตรี เพชรนาจักร

๒๓ มกราคม ๒๕๕๗